

Brandfarliga och explosiva varor

INFORMATION FRÅN RÄDDNINGSVERKET

Nr 1 december 2003

Viktigt att tänka på när du som färghandlare hanterar och förvarar brandfarliga gaser och vätskor

Färghandlarförbundet informerar i samarbete med Räddningsverkets avdelning för brandfarliga och explosiva varor här om vad du ska tänka på i samband med din hantering och förvaring av brandfarliga vätskor och gaser i butiken. Informationen bygger främst på föreskrifterna (SÄIFS 1996:2) om hantering av brandfarliga gaser och vätskor på försäljningsställen.

Tillämpningsområde

Föreskrifterna gäller på försäljningsställe vid försäljning eller annan överlåtelse av brandfarliga gaser och vätskor till slutanvändare. För kosmetik och hygienprodukter gäller föreskrifterna endast om sådana artiklar är förpackade i aerosolbehållare.

Gas- eller vätskefyllda cigarettändare omfattas inte av föreskrifterna.

Föreskrifterna gäller inte överlåtelse i löst mått via mätarskåp.

I fråga om krav på tillstånd och i fråga om hantering av övriga brandfarliga varor finns särskilda bestämmelser.

Du bör observera att föreskrifterna om hantering av brandfarliga gaser och vätskor gäller oavsett om du behöver ha tillstånd eller inte.

Brandfarliga gaser och vätskor

Brandfarliga gaser är gaser som vid en temperatur av 21 grader C kan bilda en antändbar gasblandning med luft.

Brandfarliga vätskor är vätskor som har en flampunkt som är högst 100 grader C.

De brandfarliga vätskorna delas in i fyra olika klasser med hänsyn till flampunkten:

Klass 1	Vätskor med flampunkt under 21 grader C
Ex.vis: aceton, bensin, etanol och metanol
Klass 2a	Vätskor med flampunkt lika med eller över 21 grader C, men under eller lika med 30 grader C
Ex.vis: etanol i vattenlösning 30-70 viktprocent, xylen och vissa färger (snabbtorkande rostskyddsfärger)
Klass 2b	Vätskor med flampunkt över 30 grader C, men under eller lika med 55 grader C
Ex.vis: lacknafta, kamferolja, fotogen och med fotogen jämförbara produkter, t.ex. naftaprodukter, terpentinolja, oljefärg och oljelack
Klass 3	Vätskor med flampunkt över 55 grader C, men under eller lika med 100 grader C
Ex.vis: myrsyra, anilin, nitrobensen, dieselolja och eldningsolja

Tabellen visar största behållarvolymen som anses ge betryggande säkerhet vid exponering i butiken

Typ av behållare	Aerosol	Gasol	Klass 1 och 2a vätska	Klass 2b och vätska
	Liter	Liter	Liter	Liter
Bräcklig (glas)	0,5	-	1	5
Brännbar (plast)	0,5	0,5	5	5
Övriga obrännbara (metall)	1	5	20	20

Större volymer än de i tabellen får endast säljas utomhus eller över disk eller i separat brandtekniskt avskilt utrymme.

Tabellen visar den största sammanlagda mängd brandfarlig vara som får förvaras i butiken utan att en särskild analys av säkerheten genomförts, med hänsyn tagen till försäljningsarea, typ av behållare och typ av brandfarlig vara

Försäljningsarea	Aerosoler	Gasol	Vätska klass 1 och 2a oavsett behållare samt klass 2b och 3 i plast eller bräckliga behållare	Vätska 2b och 3 övriga behållare
	Liter	Liter	Liter	Liter
-200 kvm	50	60	100	1 000
200-1000 kvm	100	60	500	2 000
1000 kvm	200	60	500	4 000
Avskilt utrymme vid försäljningsställe *	1 000	1 000	Totalt 10 000	

* Ett avskilt utrymme ("kemrum") är ett rum där endast brandfarlig gas och vätska exponeras för försäljning, dvs. tapeter, penslar m.m. får inte finnas i detta rum. Rummet ska vara så avskilt att en brand inte kan spridas ut eller in inom 60 minuter. Det innebär att dörr och väggar ska ha brandklass EI90. Dörrarna till rummet ska vara självstängande, men får stå uppställda med magnetupphängning som styrs via lämpligt placerade rökdetektorer.

Märkning av behållare

Behållare innehållande brandfarlig gas eller vätska klass 1, 2a och 2b ska märkas på svenska med:

- Varans namn eller benämning
- Farosymboler med farobeteckningar
- Riskfraser
- Skyddsfraser
- Namn, adress och telefonnummer till tillverkare, importör eller annan som tillhandahåller varan inom EES
- För ämnen: EG-nummer om sådant finns tilldelat ämnet

Behållare med brandfarlig vätska klass 2a, 2b och 3 behöver inte förses med farosymbol eller farobeteckning.

Tillverkare, importörer och andra som levererar brandfarliga varor till handeln är skyldiga att lämna varuinformationsblad avseende produkten senast när varan levereras första gången.

Tillstånd vid hantering av brandfarlig gas och vätska

För att du ska kunna hantera och förvara dina brandfarliga gaser och vätskor i butiken och på lagret måste du ha tillstånd. Detta söker du hos kommunens bygglovsenhet. I ansökan ska du uppge namn, mängd och klasser på de brandfarliga varorna samt var och hur de förvaras. En planritning på butiken och lagret bör också bifogas ansökan.

Nytt tillstånd krävs vid ny tillståndshavare eller vid förändring i verksamheten. Tillståndshavaren ska utse en eller flera förestandare för hanteringen.

Tillsyn vid hantering av brandfarlig gas och vätska

Tillsyn görs av den lokala räddningstjänsten. Tillsyneförrättaren har rätt att se alla lokaler (butik, lager, container m.m.) där brandfarlig gas och vätska förvaras.

Ska du bygga om eller till butiken eller lagret rekommenderar vi att du tar kontakt med den lokala räddningstjänsten innan du börjar bygget för att inte behöva göra om eller lägga till något efteråt som räddningstjänsten kan ha synpunkter på.

Varselmärkning

Det råder förbud mot rökning och öppen eld där du förvarar de brandfarliga gaserna och vätskorna. Det bästa är att du sätter upp ett förbudsanslag om detta vid entrén. Märket är runt med en svart symbol på vit bakgrund med röd bård och rött snedstreck över en tänd tändsticka. Sätt upp ett varningsanslag som upplyser om brandrisken vid sidan om dörren till det utrymme där du hanterar den brandfarliga varan. Märket är triangelformat med en svart symbol på gul bakgrund med svart bård med en öppen eld i mitten.

Släckutrustning

Där du hanterar brandfarlig gas och vätska måste du ha manuell släckutrustning (brandsläckare) i erforderlig omfattning. Du ska placera släckutrustningen väl synlig och lätt åtkomlig. Se till att det inte hamnar en massa skräp framför och runt om släckarna.

Avstånd till antändbart material och utrymningsvägar

Generellt gäller att det ska vara 6 meter mellan behållare med brandfarlig vara och antändbart material såsom tyger och papper. Avståndet från utrymningsväg till större mängd än 100 liter brandfarlig vara bör vara minst 12 meter. Har du någon form av brandteknisk avskiljning (brandavskiljande skåp, sprinklers m.m.) så resulterar det i att avstånden kan minskas. Detta är en fråga från fall till fall och det kan mycket väl vara så att om den brandtekniska avskiljningen är på en hög nivå och om det dessutom kan visas i en riskutredning att hanteringen är betryggande så kan avståndskravet helt falla bort, men det kan lika gärna handla om att avståndet endast minskas. Du får dock inte ställa det brandavskiljande skåpet så att det hindrar framkomligheten vid utrymning.

Särskild utredning

Ibland måste en särskild utredning göras om du vill göra avsteg från avståndet till antändbart material, avståndet till utrymningsvägar och den största mängd brandfarlig vara som du får förvara i butiken. Du måste fortfarande uppfylla kraven enligt gällande föreskrifter.

En särskild utredning kan i enklare fall göras genom en bedömning på plats. I mer komplicerade fall bör den bestå av risk- och konsekvensanalyser i erforderlig omfattning. Den särskilda utredningen bör alltid dokumenteras och bifogas ansökan om tillståndet.

Vid särskild utredning måste du tänka på följande:

- De berörda personernas (personal och kunder) möjligheter att utrymma butik, lager och kontor innan kritiska förhållanden uppstår till följd av brand i den brandfarliga varan.
- Risken för sammanstörtning av bärande konstruktioner och nedfallande byggnadsdelar.
- Risken för brandspridning till närliggande byggnader.
- Räddningspersonalens säkerhet vid brandsläckningsinsats.

I ovanstående fall bör du ta kontakt med den lokala räddningstjänsten för hjälp med tips och råd för att dina uppgifter ska bli riktiga.

Öppen förvaring

Öppen hantering ska ske betryggande samt avskilt från övrig verksamhet och från förvaring av antändbart material. Plats för öppen hantering ska vara skild från övrig verksamhet på ett sådant sätt att brand inte kan spridas till eller från utrymmet inom 30 minuter. Vid öppen hantering ska tillfredställande ventilation och möjlighet till uppsamling av spill finnas.

Du kan förvara dina brandfarliga varor öppet utan angivna avstånd till antändbart material om lokalen är skyddad med ett heltäckande sprinklersystem med tillsats av alkoholresistent skumvätska.

Förvaring av brandfarlig vara i totalsprinklad lokal kräver särskild uppmärksamhet när det gäller sprinklersystemets förmåga att kontrollera en sådan brand.

Det bör observeras att lösningarna med sprinklersystem är alternativ som man måste ta hänsyn till i varje enskilt fall. Lämpligen i samråd med räddningstjänsten.